

Використання індивідуального підходу до навчання молодших школярів у процесі вивчення освітньої галузі “Математика”

Жовнірик Ольга Ігорівна
студентка IV курсу (ПОІ-42)
Педагогічного інституту,
науковий керівник кандидат
педагогічних
наук, доцент Романишин Р.Я.

Анотація. У статті на основі аналізу науково-методичної літератури дається означення понять “індивідуалізація навчання”, “індивідуалізоване навчання”, “індивідуальний підхід”. Робиться висновок, що слід враховувати готовність дитини до вивчення нового матеріалу та забезпечити для кожного учня оптимальний характер пізнавальної діяльності на всіх етапах навчання. Зазначається, що реалізація індивідуального підходу в навчанні школярів це динамічний процес, який реалізується разом з розвитком і змінами дитини, рівня його знань, сформованості умінь і навичок. Критерієм успішності індивідуалізації у навчанні можна вважати темп розвитку дитини до більш високого рівня знань, умінь і навичок, їх якість, зацікавленість у навчанні.

Ключові слова: індивідуальний підхід, диференційоване навчання, особистість, форми і методи.

Olga Zhovniryk. Using an individual approach to teaching primary school children in the study of the educational sector “Mathematics”.

Abstract. In article on the basis of analysis of scientific and methodical literature is given the definition of “individualized learning”, “individualised learning”, “individual approach”. The conclusion is that should consider readiness of child to studying new material and to provide for each student the optimal nature of cognitive activity at all stages of learning. It is noted that the implementation of individual approach in teaching children is a dynamic process, which is implemented together with the development and changes of the child, his level of knowledge, formation of abilities and skills. Success criterion of the individualization in education can be considered the rate of development of the child to a higher level of knowledge, abilities and skills, their quality, interest in learning.

Key words: individual approach, differentiated instruction, personality, forms and methods.

Постановка проблеми. В умовах оновлення змісту освіти шкільні програми покликані створити однакові умов для розвитку задатків і здібностей усіх учнів. Для урахування індивідуальних відмінностей в інтелектуальному розвитку вчителі керуються принципом індивідуального підходу до кожного вихованця. Відтак, індивідуальний підхід у навчанні – це варіативне використання педагогом цілісної системи засобів, форм, методів та прийомів з урахуванням комплексу індивідуальних відмінностей дітей.

Варіюються, зокрема, вимоги до засвоєння матеріалу, який вивчається (добір завдань, різних за змістом та ступенем складності); форми організації навчання (фронтальна, групова, індивідуальна); кількість та характер допомоги, що надається дітям; темпи оволодіння знаннями та навичками.

Однак на практиці виникає ряд труднощів. Особливо вони проявляються на уроках математики, оскільки саме при вивченні цього предмету діти найбільш потребують урахування особливостей своєрідності сприймання, мислення, пам'яті, нахилів та здібностей кожного. Вчителі здебільшого забувають, або ж просто не знають про те, що до кожного учня треба підійти, побачити його труднощі, кожному необхідно дати тільки для нього призначене завдання.

Аналіз досліджень і публікацій. У вітчизняній педагогічній науці питання індивідуального підходу до навчання дитини завжди посідало чільне місце. Аналіз психолого-педагогічних праць уможливив висновок, що на даному етапі оновлення змісту освіти інтерес науковців до даного питання зріс. Однак окремі його аспекти були представлені і у працях педагогів-класиків. Так, у педагогічній системі Я.-А. Коменського чітко позначені положення про те, що весь процес навчання і виховання дітей необхідно будувати з урахуванням їх вікових та індивідуальних особливостей і виявляти ці особливості шляхом систематичних спостережень. К. Ушинський розробив методичку прийомів індивідуального підходу, основи профілактичної роботи по вихованню корисних звичок. У той же час він висловив думку, що в складному процесі індивідуального підходу до дитини не можна давати якісь певні рецепти, тим самим, підкресливши творчий характер вирішення проблеми. У ряді праць А. Макаренка вважав принцип індивідуального підходу до дітей дуже важливим при вирішенні ряду педагогічних проблем. Зокрема, педагог підкреслював складність індивідуального підходу до дітей. Він вважав, що в процесі навчання необхідно орієнтуватися на позитивні якості дитини – це головна точка опори в загальній системі навчання і в індивідуальному підході до дітей.

Проблема індивідуального підходу до дітей отримала всебічний розвиток у практичному досвіді і в педагогічному вченні В. Сухомлинського, де він наголошував на важливості розвитку індивідуальної своєрідності особистості дитини.

Мета статті полягає в обґрунтуванні необхідності можливості ефективної реалізації індивідуального підходу на уроках математики у початкових класах.

Виклад основного матеріалу. У сучасній дидактиці для розкриття змісту індивідуальної форми навчання вживаються поняття “індивідуалізація навчання”, “індивідуалізоване навчання”, “індивідуальний підхід” та ін. Зокрема, у педагогічній енциклопедії поняття “індивідуалізація навчання” визначається як “організація навчального процесу, коли вибір засобів, заходів, темпу навчання враховує індивідуальні особливості в навчанні”. Нові орієнтації й цінності сучасної освіти обумовили необхідність розуміти дитину як індивідуальну дійсність і як індивідуальну можливість.

У науковій літературі індивідуальним у людині називають те особливе, що вирізняє її з-поміж інших людей, а індивідуальністю – яскраво виражену сукупність ознак, властивих окремій людині, які закладені природою або набуті нею в індивідуальному досвіді. У педагогічних виданнях підкреслюється значення двох принципів: врахування вікових особливостей і здійснення навчання на основі індивідуального підходу. Зокрема, індивідуальний підхід передбачає опору на індивідуальні якості [2].

Індивідуалізація в умовах класно-урочної системи переважно здійснюється через групові диференційовані завдання з включенням на окремих етапах індивідуальних [3, с. 144]. Це завдання індивідуалізовані (кожен учень виконує самостійні завдання), індивідуально-групові (частина завдань має індивідуальний характер, решта завдань виконується групою) і груповій (завдання виконуються всією групою).

Під диференційованим навчанням слід розуміти таку організацію навчальної діяльності, при якій кожному учневі або групі учнів вчитель пропонує в певній системі посилені завдання різної складності й цим самим створює сприятливі умови для розвитку і навчання кожного. Проблема диференційованого навчання у психології і дидактиці розглядалася багатьма авторами насамперед як засіб попередження неуспішності учнів (В. Загв'язінський, М. Махмутов, Н. Манченський та ін.).

Слід зазначити, що одним із найбільш продуктивніших можливостей для індивідуалізації навчання на уроках математики має індивідуальна самостійна робота, яка відбувається на самоті та в індивідуальному темпі. Індивідуалізація навчання під час такого виду роботи полягає у тому, що учням даються не однакові завдання, а завдання, які корегуються в залежності від індивідуальних особливостей учнів, а також шляхом групування учнів всередині класу за різними ознаками.

У процесі застосування індивідуалізованої самостійної роботи в різних ланках процесу навчання ставлять наступні вимоги:

- при підготовці до вивчення матеріалу індивідуалізація є необхідною, оскільки попередні знання учнів, як правило дуже різні;
- при вивченні нової теми необхідно враховувати розходження між учнями в першу чергу в навчальних уміннях і розумових здібностях. Від цих властивостей залежить, якої інструкції вони потребують і наскільки складні завдання їм можна дати для самостійної роботи;
- необхідність індивідуалізації особливо велика під час закріплення, повторення і застосування знань. В основі індивідуалізації лежить різний темп і різна якість засвоєння;
- особливо великі можливості для індивідуалізації відкриваються в домашній роботі, яка за своєю сутністю теж є самостійною роботою [3, с.144 – 145].

Такий тип завдань як диференційований давно відомий і ефективний засобами здійснення індивідуального підходу в організації навчальної діяльності. Основа цих завдань може бути різною, але насамперед, це завдання для сильних, середніх і слабких учнів. Враховуючи те, що в умовах

класно-урочного навчання школярі із різним рівнем пізнавальних можливостей повинні оволодіти новим для себе матеріалом одночасно, то слід добирати для диференційованої роботи такі завдання, які б передбачали спільну пізнавальну мету чи мали той самий зміст, але відрізнялись за ступенем складності [1].

На основі аналізу ряду праць з цієї теми можна стверджувати, що реалізація індивідуального підходу в навчанні школярів неодноразовий “захід”, це динамічний процес, який реалізується разом з розвитком і змінами дитини, рівня його знань, сформованості умінь і навичок. Критерієм успішності індивідуалізації у навчанні можна вважати темп розвитку дитини до більш високого рівня знань, умінь і навичок, їх якість, зацікавленість у навчанні.

Висновки. Аналіз науково-педагогічну літератури засвідчує, що реалізація індивідуального підходу дає змогу оперативно враховувати готовність дитини до вивчення нового матеріалу, забезпечити для кожного учня оптимальний характер пізнавальної діяльності на всіх етапах навчання, одночасно створити умови для школярів при дотриманні обов’язкового обсягу програмових вимог з математики.

Література

1. Лелюк О. Особливості індивідуальної роботи педагога з учнями в аспекті розвитку їх здібностей / О. Лелюк // Косів: Снятин, 2001. – С. 333 – 338.
2. Мартиненко С. Особливості індивідуального підходу до учнів у навчально – пізнавальній діяльності / С. Мартиненко// Початкова школа. М 2015. – №5. – С. 2 – 5.
3. Файчак З. Індивідуальний підхід при організації самостійної роботи на уроках математики в початковій школі / З. Файчак // Молодший школяр: проблеми розвитку. – Ів. Франківськ 2006. – С. 144–148.